

Stiller, Garbo och jag / Stiller, Garbo ja minä

1988 Tuotanto: Kinotuotanto Oy, Yleisradio, FST. Ohjaus: Claes Olsson, Alvaro Pardo. Käsikirjoitus: Claes Olsson, Alvaro Pardo. Kuvaus: Tahvo Hirvonen. Äänitys: Tero Malmberg. Leikkaus: Alvaro Pardo. Musiikki: Asser Fagerström, Yari. Näyttelijät: Ruben Stiller (Ruben Stiller), Outi Mäenpää (unelmatyttö), Elina Salo (Nadja-koiran ääni). Esiintyjät: Lars Löfgren, Asko Sarkola, Mimi Pollak, Gösta Werner, Mauritz Stiller (esiintyjä / arkistoaineisto), Greta Garbo (esiintyjä / arkistoaineisto), Nadja-koira. Ensi-ilta: 10.2.1988 SES Kino K-13 kutsuvierasnäytäntö. Pituus/kesto: 536 m / 49 min. Esitysformaatti: filmi 16 mm.

Suomenkielinen tekstitys.

VIERAINA RUBEN STILLER JA CLAES OLSSON.

Lauantai 14.4.

CLAES OLSSONIN ja Alvaro Pardon käsikirjoittama ja ohjaama *Stiller, Garbo och jag* (*Stiller, Garbo ja minä*) on napakka, 49-minuuttinen dramatisoitu dokumentti.

Se sai ensi-iltansa Berliinin elokuvajuhlilla helmikuussa 1988. Helena Ylänen totesi tuoreeltaan Helsingin Sanomissa, että ”kuuluisasta elokuvaohjaajasta kertova outo dokumentti, jossa koirakin puhuu” sai osakseen poikkeuksellista huomiota. Ylänen totesi edelleen, että *Stiller, Garbo och jag* ”on hauskin elokuva, minkä täällä on toistaiseksi päässyt näkemään. Suomesta kun nyt ei yleensäkaan lähetetä maailmalle kovin hauskoja elokuvia eikä hauskoja dokumentteja varsinkaan”.

Pääroolia elokuvassa esittää Ruben Stiller, joka kuvaushetkellä oli 27-vuotias. Ruben Stiller on legendaarisen Mauritz Stillerin (1883–1928) veljen pojanpoika. Hyvin vähän tietoa Mauritzin elämästä on jäänyt Suomessa sukulaisten muistiin, ja elokuvassa Ruben jäljittää paitsi Mauritzin myös tämän koiran Charlyn vaiheita. Olennaista dokumentille on myös salaperäinen Greta Garbo (1905–1990), jonka Mauritz Stiller löysi valkokankaan tähdeksi. Stiller palkkasi nuoren Greta Gustafssonin elokuvaansa *Gösta Berlingin taru* (*Gösta Berlings saga*, 1924).

Mauritz Stiller syntyi Helsingissä vuonna 1883. Hänen isänsä oli muuttanut Suomeen Venäjän armeijan mukana vuonna 1867, äiti oli kotoisin Puolasta. Helsingin juutalaisen yhteisön jäsenenä varttunut Stiller jäi orvoksi jo nelivuotiaana, työskenteli hattukaupassa ja haaveili näyttelijän urasta. Jo 16-vuotiaana hän liittyi näyttelijäseurueeseen ja esiintyi Helsingissä ja Turussa.

Uran katkaisivat kuitenkin Venäjän armeijan kutsunnat, ja Stiller pakeni Tukhol-

maan, jossa hän jatkoi työtään näyttelijänä ja ohjaajana. Vuonna 1912 hän sai kiinnityksen Svenska Bio -yhtiön ohjaajaksi. Loppu on historiaa: Mauritz Stiller oli rakentamassa ruotsalaisen elokuvan kultakautta Victor Sjöströmin rinnalla ja siirtyi Hollywoodiin yhdessä Garbon kanssa.

Stiller, Garbo och jag alkaa nykyhetkestä: Ruben Stiller lojuu kylvyssä ja saa vieraakseen puhuvan koiran, Nadjan, joka on Charlyn tapaan bostoninterrieri. Elokuva kokoa yhteen muistoja ja rakentaa muotokuvaa arvoituksellisesta Mauritzista, jonka suomalaiset juuret on usein unohdettu. Dokumentti hyödyntää Stillerin sukulaisten muistoja, mutta myös vanhaa filmimateriaalia.

Kun Helena Ylänen näki Olssonin ja Pardon elokuvan Berliinin elokuvajuhlilla, hän koki dokumentin myös muotokuvaksi katoavasta Helsingistä: ”Siitä tulvahtaa vanha helsinkiläisyyden tuoksu, sen Helsingin, jonka raitiovaunuissa saattoi kuulla yhtä hyvin venäjää kuin ruotsia ja joka koko Suomen kansan valuessa kohti etelää ja pääkaupunkiseudun lähiöitä, on kadonnut.”

Hannu Salmi

